

sobota, 06.01.2024

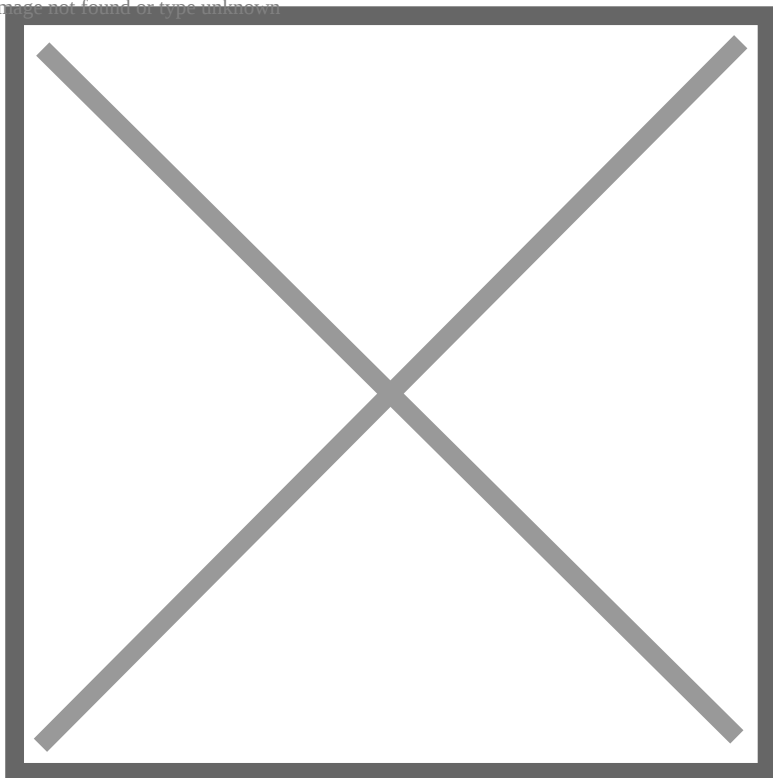
Trzej Królowie

Trzej królowie, trzej mędrcy, magowie - tak najczęściej określa się monarchów, którzy prowadzeni przez Gwiazdę Betlejemską przybyli do Betlejem i oddali pokłon Jezusowi.

Trzej mędrcy są ważną częścią chrześcijańskiej tradycji, choć... nie wiemy nawet dokładnie kim byli i skąd pochodzili. Tradycyjnie uznawani są za świętych w Kościele Katolickim, Prawosławnym oraz w starożytnych Kościołach Wschodu.

Trzech mędrców w Ewangelii

Image not found or type unknown



Ewangelia według św. Mateusza jest jedyną z czterech ewangelii kanonicznych, która wspomina o Mędrcach. Czytamy w niej: „Gdy Jezus narodził się w Betlejem w Judei za panowania króla Heroda, oto mędrcy ze Wschodu przybyli do Jerozolimy i pytali: «Gdzie jest nowo narodzony Król żydowski? Ujrzeliśmy bowiem Jego gwiazdę na Wschodzie i przybyliśmy oddać Mu pokłon». Skoro to usłyszał król Herod, przeraził się, a z nim cała Jerozolima. zebrał więc wszystkich arcykapłanów i uczonych ludu i wypytywał ich, gdzie ma się narodzić Mesjasz. Ci mu odpowiedzieli: «W Betlejem judzkim, bo tak zostało napisane przez Proroka: a ty, Betlejem, ziemio Judy, nie jesteś zgola najlichsze spośród głównych miast Judy, albowiem z ciebie wyjdzie władca, który będzie pasterzem ludu mego, Izraela».

Wtedy Herod przywołał potajemnie mędrców i wywiedział się od nich dokładnie o czas ukazania się gwiazdy. A kierując ich

do Betlejem, rzekł: «Udajcie się tam i wpytajcie starannie o dziecię, a gdy Je znajdziecie, donieście mi, abym i ja mógł pójść i oddać Mu pokłon». Oni zaś, wysłuchawszy króla, ruszyli w drogę.

A oto gwiazda, którą widzieli na Wschodzie, postępowała przed nimi, aż przysła i zatrzymała się nad miejscem, gdzie było dziecię. Gdy ujrzeli gwiazdę, bardzo się uradowali. Weszli do domu i zobaczyli dziecię z Matką Jego, Maryją; padli na twarz i oddali Mu pokłon. I otworzywszy swe skarby, ofiarowali Mu dary: złoto, kadzidło i mirrę. A otrzymawszy we śnie nakaz, żeby nie wracali do Heroda, inną drogą udali się z powrotem do swojego kraju”. (Mt 2, 1-12)

Jak widzimy, św. Mateusz nie wspomina o tym, kim dokładnie mędrcy byli i skąd przybyli do Betlejem. Te informacje czerpiemy pośrednio z innych fragmentów Pisma Świętego, m.in. z psalmów i Księgi Izajasza.

Powstań! Świeć, Jeruzalem, bo przyszło twe światło i chwała Pańska rozbłyska nad tobą. Bo oto ciemność okrywa ziemię i gęsty mrok spowija ludy, a ponad tobą jaśnieje Pan, i Jego chwała jawi się nad tobą. I pójdą narody do twojego światła, królowie do blasku twojego wschodu. Rzuć okiem dokoła i zobacz: Ci wszyscy zebrani zdążają do ciebie. Twoi synowie przychodzą z daleka, na rękach niesione są twe córki. Wtedy zobaczysz i promienieć będziesz, a serce twe zadrży i rozszerzy się, bo do ciebie napłyną bogactwa zamorskie, zasoby narodów przyjdą ku tobie. Zaleje cię mnogość wielbłądów – dromadery z Madianu i z Efy. Wszyscy oni przybędą z Saby, zaofiarują złoto i kadzidło, nucąc radośnie hymny na cześć Pana”. (Iz 60, 1-6)

Pismo Święte nie przekazuje w żadnym miejscu, jak wielu mędrców (królów) przybywa oddać hołd Jezusowi. Nie wskazuje także, kiedy wydarzenie to miało miejsce. W szopkach bożonarodzeniowych spotkać można często scenkę, w której nowonarodzonego Jezusa ukazuje się w otoczeniu Maryi, Józefa, trzech królów oraz pasterzy. Jest to jednak wyłącznie wizja artystyczna, która być może nie ma wiele wspólnego z rzeczywistością.

Jako pierwsi o narodzinach Jezusa zostali poinformowani przez Anioła pasterze wypasający w pobliżu swoje stada. To oni pewnie jako pierwsi dotarli do stajni, gdzie na świat przyszedł Jezus. Monarchowie, mędrcy ze Wschodu nie musieli dotrzeć do Betlejem w ten sam dzień. Stało się to być może kilka-kilkanaście dni później, jednak w czasie, kiedy w miasteczku tym wciąż przebywali Maria, św. Józef i Dzieciątko.

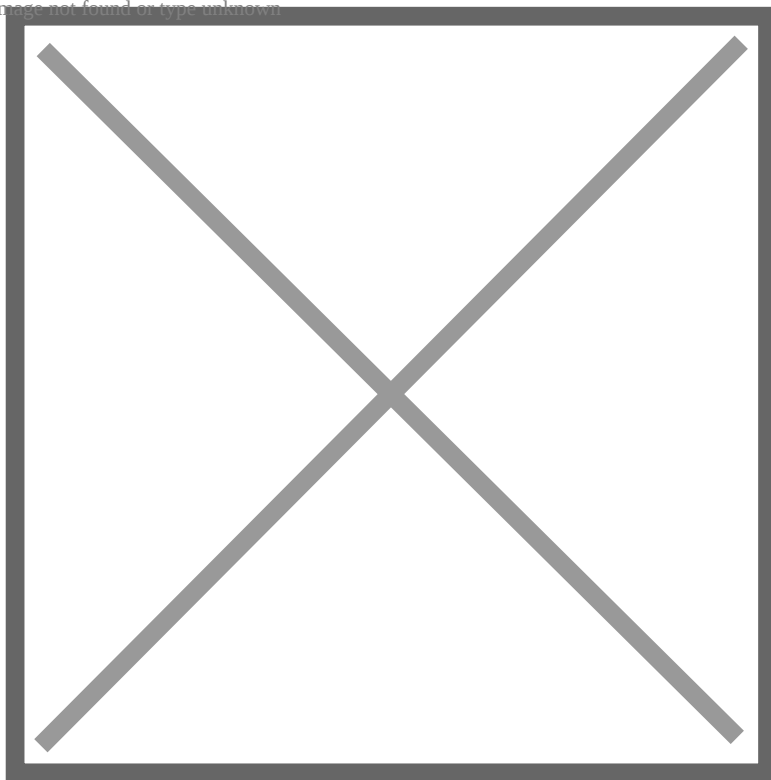
Próby naukowego wyjaśnienia

Skąd mogli pochodzić mędrcy? Kim byli trzej królowie? Na te pytania od lat próbują odpowiedzieć nie tylko bibliści, ale także historycy.

Trzej królowie powszechnie nazywani są mędrkami lub magami. Słowa te pochodzą m.in. z łacińskiego słowa magus i greckiego magos. Greckie magos pochodzi od staroperskiego (awestyńskiego) słowa maguš, magāunō, które oznaczało kastę religijną, do której należał Zaratustra. Kapłani należący do tej kasty słynęli ze znajomości astrologii, która była w ich kulturze wysoko cenioną nauką. Pochodna terminu maguš została ostatecznie utożsamiona ze słowem magia (ang. magic), którą powiązywano z tajemniczymi praktykami, a nawet okultyzmem. Słowo „magowie” w odniesieniu do trzech mędrców może więc wynikać z ich znajomości astrologii, gwiazd i „odczytywania” znaków poprzez obserwację nieba.

Magów określa się często także jako królów. Nie wspomina o tym św. Mateusz, lecz wzmiankę o możliwym królewskim pochodzeniu mędrców znajdujemy w Starym Testamencie.

Wspominany wcześniej Psalm 72 (11) głosi: „I oddadzą mu pokłon wszyscy królowie, wszystkie narody będą mu służyły”. Psalm 68 (29-30) mówi zaś: „O Boże, okaż Twoją potęgę, potęgę Bożą, z jaką działałeś dla nas z Twej świątyni nad Jeruzalem! Niech królowie złożą Tobie



Okolo 500 roku komentatorzy Pisma Świętego przyjęli, że mędrcy, którzy oddali pokłon Jezusowi byli monarchami. Najpoważniej sprzeciwiać zaczął się temu Jan Kalwin, twórca kalwinizmu, odpowiedzialny za jedną ze schizm w Kościele w czasie reformacji.

Historyk Anders Hultgård jest zdania, że na ewangeliczną opowieść o mędrcach wpływ miała perska legenda o magach, w której pojawia się motyw wzejścia gwiazdy zapowiadającej narodziny wielkiego władcy.

Trzej królowie mają według niektórych badaczy utożsamiać trzy etapy życia człowieka, a także trzy obszary kulturowe. Odzwierciedla się to w sztuce, która ukazuje zazwyczaj ofiarującego złoto Kacpra jako starszego człowieka, często z białą brodą. Melchior ukazywany jest jako człowiek w średnim wieku, darujący Jezusowi kadzidło. Baltazar zaś, najczęściej czarnoskóry, to często człowiek młody, który składa w darze mirrę.

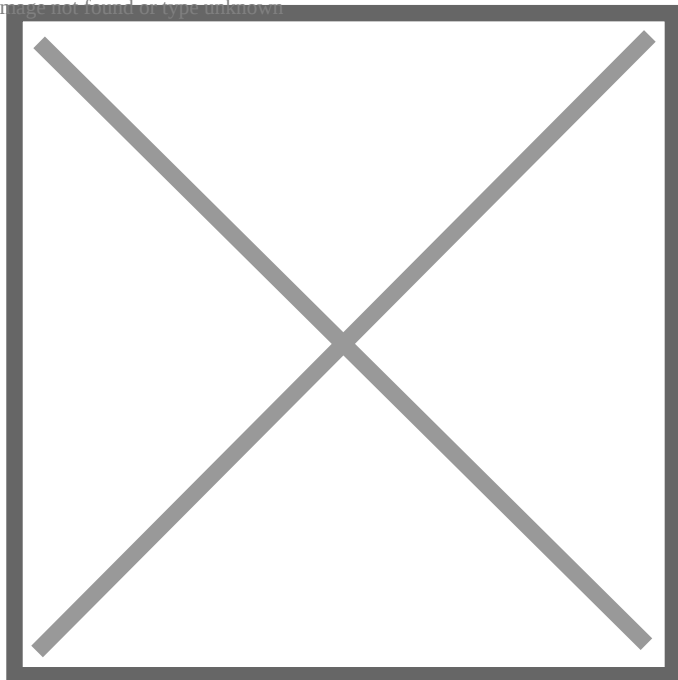
Dary, jakie mędrcy przekazali Jezusowi są różnie interpretowane. Zauważa się, że złoto, kadzidło i mirra nie oznaczają podarunku, które ofiarowuje się wyłącznie królowi. Znaczenie religijne tych przedmiotów może oznaczać, że mędrcy ze Wschodu uważali Jezusa za kogoś więcej, niż ziemskiego władcę (pisał o tym m.in. Jan Chryzostom).

Pismo Święte nie wspomina, co później stało się z darami od mędrców. I w tym miejscu także przez wieki pojawiły się mniej i bardziej prawdopodobne teorie. Jedna z historii mówi nawet o kradzieży złota przez dwóch złodziei, którzy zostali później ukrzyżowani razem z Jezusem. Inna sugeruje, że złoto zostało „spieniężone” przez Marię i Józefa, kiedy musieli uciekać z Betlejem przed Herodem, który chciał zamordować Jezusa. Istnieje także opowieść mówiąca o tym, że mirrę wykorzystano do namaszczenia ciała Jezusa po Jego ukrzyżowaniu.

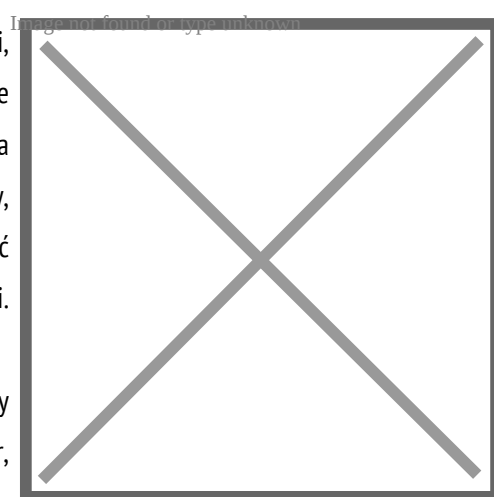
W klasztorze św. Pawła na Górze Athos w Grecji znajduje się pochodząca z XV wieku skrzynia, w której znajdują się rzekome dary od mędrców.

Kacper, Melchior, Baltazar

Image not found in type unknown



Wiele emocji, od wieków, wywołuje także to, jakie imiona nosili trzej mędrcy, który przybyli oddać hołd Jezusowi. Powszechnie przywołuje się trzy imiona: Kacper (Jaspar, Gaspar, Gathaspa, Jaspas), Melchior (Melichior) i Baltazar (Balthasar, Balthazar, Balthassar, Bithisarea).



Baltazara określa się niekiedy jako króla Arabii lub Etiopii. Melchiora jako króla Persji, zaś Kacpra (Gaspara) jako króla Indii. Ormiańska tradycja także identyfikuje mędrców z Betlejem jako Baltazara z Arabii, Melchiora z Persji i Kacpra z Indii. Imiona te wywodzą się

Jeden z trzech mędrców, Kacper, pojawia się rzekomo także w gnostyckim piśmie apokryficznym powstałym w pierwszej połowie III wieku w Edessie. Nosi ono tytuł „Dzieje Tomasza” (Apostoła). Na jego kartach pojawia się postać Gondofara (gr. Gondopharēs), władcy Królestwa Indo-Partów. To właśnie Gondofar utożsamiany jest z Kacprem, który w Betlejem szukać miał Jezusa. Od niego także pochodzić ma nazwa afgańskiego miasta Kandahar, którego był założycielem.

Pochodzenie mędrców jest oczywiście wciąż niejasne, choć wiele teorii można uznać za prawdopodobne. Ich imiona także różnią się od siebie, w zależności od tego, gdzie mieszkają chrześcijanie.

W Syrii trzech mędrców określa się jako: Larvandada, Gushnasapha i Hormisdasa. W Etiopii mówi się na nich: Hor, Karsudan i Basanater, zaś w Armenii: Kagpha, Badadakharida i Badadilma.

Nie wiadomo, co stało się z trzema królami po ich powrocie do swoich krajów. Według jednej z tradycji, spotkanie z Jezusem miało poruszyć ich tak bardzo, że nawrócili się i zostali chrześcijanami. Niektóre opowieści mówią o tym, że wszyscy ponieśli śmierć męczeńską. Miejsce ich pochówku nie jest oczywiście znane, choć i w tej sprawie pojawiały się różne teorie. Żyjący na przełomie XIII i XIV wieku podróżnik Marco Polo twierdził, że groby trzech mędrców zostały mu pokazane w mieście Saveh na południe od Teheranu.

Relikwiarz ze szczątkami trzech mędrców (trzech króli) znajduje się w katedrze w Kolonii w Niemczech. Relikwie te odkryć miała cesarzowa Helena, matka Konstantyna Wielkiego, podczas swej pielgrzymki do Ziemi Świętej. To ona miała przewieźć szczątki mędrców do Konstantynopola, skąd trafiły później do Mediolanu, a w 1164 roku do Kolonii, gdzie sprowadził je cesarz Fryderyk Barbarossa.